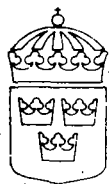

Försvarsutskottets betänkande

1987/88:9

om en för totalförsvaret gemensam skyddsskola,
m.m. (prop. 1987/88:100 och 112)

FöU
1987/88:9

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande vad föredragande statsrådet har anfört om skydd mot kärnvapen, biologiska stridsmedel och kemiska hot i proposition 1987/88:100, bil. 6 (s. 17–18), bl.a. rörande inrättande av en för totalförsvaret gemensam skyddsskola. Betänkandet innehåller också utskottets ställningstagande till regeringens förslag i proposition 1987/88:112 rörande lokaliseringen av en sådan skola och finansieringen av härför nödvändiga investeringar. I anslutning härtill behandlas fyra motioner som behandlar den nya skyddsskolan.

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört i frågan i proposition 1987/88:100 och biträder förslaget i proposition 1987/88:112 att ifrågasvarande skyddsskola lokaliseras till Umeå. Utskottet anser vidare att riksdagen bör godkänna föredragande statsrådets i nyssnämnd proposition redovisade uppfattning att de merkostnader för investeringar, beräknade till 26 milj. kr., som uppstår, bör tillföras utanför den militära planeringsramen för budgetåren 1988/89–1991/92. Utskottets ställningstagande innebär att ingen av de behandlade motionerna enligt utskottets uppfattning bör bifallas av riksdagen.

Till betänkandet har fogats en reservation (m).

Propositionerna

Regeringen har i proposition 1987/88:100 bil. 6 (s. 18) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om skydd mot kärnvapen, biologiska stridsmedel och kemiska hot.

I proposition 1987/88:112 har regeringen föreslagit riksdagen

dels att besluta att totalförsvarets skyddsskola skall lokaliseras till Umeå kommun.

dels att godkänna vad föredragande statsrådet har anfört om finansiering av nödvändiga investeringar för skolans lokalisering.

Motion från allmänna motionstiden 1987

1986/87:Fö205 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) såvitt gäller yrkande 2 att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av denna nya skola till Umeå för att åstadkomma bästa möjliga erfarenhetsutbyte mellan skolan och försvarets forskningsanstalts forskning inom dessa områden.

Motion från allmänna motionstiden 1988

1987/88:Fö302 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en för totalförsvaret gemensam skyddsskola skall inrättas den 1 juli 1988,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av den nya skyddsskolan till Umeå i försvarets forskningsanstalts verksamhet inom dessa områden.

Motioner med anledning av proposition 1987/88:112

1987/88:Fö6 av Arne Andersson i Ljung m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den för totalförsvaret gemensamma skyddsskolan skall lokaliseras till Upplands-Bro.

1987/88:Fö7 av Kerstin Ekman m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen begär förslag av regeringen om sådan organisatorisk ställning för totalförsvarets skyddsskola att den inte blir en myndighet inom det militära försvaret.

Bakgrund

För närvarande finns en skola för utbildning i ABC-skydd av personal inom det militära försvaret. Vid skolan genomförs också studier och försök inom ABC-området. Skolan benämns försvarets skyddsskola (SkyddsS) och ingår i armémyndigheten Svea livgarde (1/Fo 44) som är lokaliserad till Kungsängen i Upplands-Bro kommun.

I proposition 1986/87:95 bilaga 1 framhöll föredragande statsrådet (s. 45) att med bl.a. SkyddsS som grund en för hela totalförsvaret gemensam utbildning i ABC-skydd borde organiseras. Därigenom borde, ansåg han, även behovet av specialutbildade handläggare vid myndigheterna liksom av utbildare kunna tillgodoses. Riksdagen lämnade utan erinran vad föredragande statsrådet anförde (FöU 1986/87:11 s. 43, rskr. 310).

Regeringen gav våren 1987 överbefälhavaren i uppdrag att planera för en gemensam skyddsskola för hela totalförsvaret och att i samråd med överstyrelsen för civil beredskap, statens räddningsverk och socialstyrelsen samt med underlag från berörda totalförsvarsmyndigheter redovisa ytterligare underlag för beslut om inrättande av en sådan skola.

Överbefälhavaren redovisade i september 1987 för regeringen det begärda underlaget. Redovisningen omfattade också konsekvenserna för totalförsvaret av att lokalisera skolan till Umeå.

I proposition 1987/88:100 bilaga 6 (s. 18) redogör försvarsministern för överbefälhavarens förslag som han anser kan läggas till grund för statsmakternas beslut rörande en för totalförsvaret gemensam skyddsskola, utom vad gäller skolans lokalisering. Han uppger i det sammanhanget att underlaget har remitterats till de kommuner till vilka det övervägts att lokalisera skolan.

Enligt försvarsministerns mening bör en för totalförsvaret gemensam skyddsskola, benämnd totalförsvarets skyddsskola, inrättas den 1 juli 1988. Den bör ges ställning som myndighet inom huvudprogrammet Arméförband och inledningsvis bedriva sin verksamhet i nuvarande skyddsskolans lokaler. Det ankommer, påpekar försvarsministern, på regeringen att besluta härom.

Till frågan om den nya myndighetens slutliga lokalisering och finansieringen av nödvändiga investeringar härför säger han sig ämna återkomma till regeringen med förslag i en proposition till riksdagen under våren 1988.

En proposition i ämnet, proposition 1987/88:112, har sedermera förelagts riksdagen. I denna föreslår regeringen att totalförsvarets skyddsskola lokaliseras till Umeå kommun. Vidare föreslås riksdagen godkänna att medel för att finansiera nödvändiga investeringar, beräknade till 26 milj. kr., för lokaliseringen till Umeå kommun inte skall belasta den militära planeringsramen utan att särskilda medel härför skall tillföras.

Utskottet

Det finns i dag stora brister när det gäller utbildningen av personal i ABC-skydd inom totalförsvarets civila del. Mot denna bakgrund bedömer utskottet tillkomsten av en för totalförsvaret gemensam skyddsskola som angelägen och stödjer förslaget att inrätta en sådan skola den 1 juli 1988. Det synes utskottet lämpligt att denna på sätt som föreslås av regeringen börjar bedriva sin verksamhet i försvarets skyddsskolans lokaler i Upplands-Bro kommun.

Regeringens av utskottet stödda uppfattning att en för totalförsvaret gemensam skyddsskola bör inrättas den 1 juli 1988 ligger i linje med vad som anförs i motion 1987/88:302 (yrk. 1). Ett riksdagsuttalande i frågan såsom förordas i nämnda motion behövs därför inte. Motionsyrkandet bör avslås av riksdagen.

I en motion, 1987/88:Fö6 (m), ifrågasätts lämpligheten av den i proposition 1987/88:112 föreslagna slutgiltiga lokaliseringen av skolan till Umeå kommun. Motionärerna anser i likhet med vad överbefälhavaren har förordat att skolan skall förbli lokaliserad till Upplands-Bro kommun. De uppgifter som regeringen redovisar i proposition 1987/88:112 ger enligt motionärerna vid handen att varken försvarspolitiska, utbildningspolitiska eller ekonomiska skäl talar för att den planerade skyddsskolan skall lokaliseras till Umeå i stället för till Upplands-Bro. I motionen pekas bl.a. på att det i propositionen redovisas ett behov av ytterligare 26 milj. kr. för att kunna förlägga skolan till Umeå. Beloppet gäller, framhåller de, engångskostnader. Därtill kommer de ökade driftskostnader som blir följderna av att förlägga skolan till Umeå, kostnader som inte har redovisats i propositionen. Enligt motionärernas mening är regeringens förslag minst sagt anmärkningsvärt med tanke på totalförsvarets brist på pengar.

Utskottet vill med anledning härav framhålla att det i nuläget ter sig svårt att bedöma och jämföra driftskostnaderna i de olika lokaliseringalternativen. T.ex. är det uppenbart att resekostnader kommer att variera beroende på geografisk rekrytering till skolan. I en faktisk kostnadsjämförelse torde även behöva invägas sådant som de befintliga lokalernas i Kungsängen alternativa användbarhet inom försvarsmakten. Vad som klart kan konstateras är att en lokalisering till Umeå innebär en merkostnad för initiala investeringar. Utskottet vill härvidlag understryka att det i propositionen föreslås att medel för att täcka dessa kostnader – och utskottet har ingen anledning att ifrågasätta regeringens redovisade beräkning av dessa – skall tillföras utanför den militära planeringsramen. Ett sådant förfarande är enligt utskottets mening rimligt med hänsyn till de regionalpolitiska fördelar som en lokalisering till Umeå medför. Ett primärt skäl för den i propositionen föreslagna lokaliseringen är dock att denna möjliggör ett nära och fruktbart samarbete mellan den nya ABC-skyddsskolan och försvarets forskningsanstalts avdelning 4 (FOA 4).

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att den för totalförsvaret gemensamma skyddsskolan skall, såsom föreslås i proposition 1987/88:112, lokaliseras till Umeå kommun. Motion 1987/88:Fö6 (m) bör därför avslås av riksdagen.

Även motionerna 1986/87:Fö205 (fp) och 1987/88:Fö302 (fp) bör avslås såvitt nu är i fråga eftersom den av regeringen föreslagna, av utskottet stödda lokaliseringen överensstämmer med motionärernas uppfattning. Något uttalande av riksdagen i enlighet med vad som föreslås i dessa motioner behövs sålunda inte.

I motion 1987/88:Fö7 (fp) ställer sig motionärerna negativa till förslaget att den för totalförsvaret gemensamma skyddsskolan liksom föregångaren skall ges ställning som myndighet inom armén. Det vore, anför de, ett avsteg från hittillsvarande principer för utbildning av vapenfria att kunna ålägga en del av dem att fullgöra sin utbildning vid en myndighet inom det militära försvaret. De ser två alternativ för skolans organisatoriska ställning. Antingen kan skolan bli egen myndighet direkt under regeringen. En annan möjlighet anser de vara att knyta den till FOA. Det bör, anför motionärerna avslutningsvis, ankomma på regeringen att till riksdagen lämna förslag om organisatorisk ställning för den nya skolan.

Utskottet kan i och för sig instämma i att principiella betänkligheter kan anföras mot att låta en utbildningsanstalt vid vilken ett antal vapenfria tjänstepliktiga avses få sin utbildning vara knuten till försvarsmakten. Ett sådant arrangemang skulle kunna ses som ett avsteg från principen att ingen vapenfri skall kunna åläggas att tjänstgöra vid försvarsmakten utan eget medgivande, något som skulle kunna skapa onödiga irritationsmoment och därmed hinder för en angelägen förbättring av utbildningskvaliteten på ABC-skyddsområdet. Utskottet utgår ifrån att regeringen i anslutning till förestående omlokalisering kan finna det motiverat att ta upp denna principiellt viktiga fråga till förnyad prövning. Riksdagen behöver sålunda inte uttala sig i denna fråga, varför motion Fö7 bör avslås.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen nu bör lämna utan erinran vad föredragande statsrådet i proposition 1987/88:100 bilaga 6

har anfört om skyddsskolans organisatoriska ställning. Utskottet har inte heller något att erinra mot vad föredragande statsrådet i nämnda proposition i övrigt har anfört om skydd mot kärnvapen, biologiska stridsmedel och kemiska hot.

FöU 1987/88:9.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *inrättande av en för totalförsvaret gemensam skyddsskola*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Fö302, yrkande 1, lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört i proposition 1987/88:100,

2. beträffande *skyddsskolans organisatoriska ställning*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Fö7 lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört i proposition 1987/88:100,

3. beträffande *skydd mot kärnvapen, biologiska stridsmedel och kemiska hot i övrigt*

att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har anfört i proposition 1987/88:100.

4. beträffande *lokalisering av totalförsvarets skyddsskola*

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:112 och med avslag på motionerna 1986/87:Fö205, yrkande 2, 1987/88:Fö302, yrkande 2, och 1987/88:Fö6 beslutar att skolan skall lokaliseras till Umeå kommun,

5. beträffande *finansieringen av nödvändiga investeringar*

att riksdagen godkänner vad föredragande statsrådet har anfört i proposition 1987/88:112.

Stockholm den 14 april 1988

På försvarsutskottets vägnar

Arne Andersson

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Roland Brännström (s), Gunhild Bolander (c), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m); Ingemar Konradsson (s), Ingvar Björk (s), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Iréne Vestlund (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Christer Skoog (s), Barbro Evermo Palmerlund (s), Lennart Holmsten (s) och Carl-Johan Wilson (fp).

Lokalisering av och organisatorisk ställning för totalförsvarets skyddsskola (momenten 2 och 4)

Arne Andersson i Ljung, Göthe Knutson och Olle Aulin, (alla m) anser *dels* att den del av utskottets anförande som på s.4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "sälunda inte" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i linje med vad som anförts i motion 1987/88:Fö6 framhålla att man även måste räkna med en betydande ökning av driftskostnaderna utöver de stora merkostnader för investeringar som följer av en lokalisering av totalförsvarets skyddsskola till Umeå. Överbefälhavaren har beräknat denna till ca 1,5–3,25 milj. kr./år. Ökningen hänger bl.a. samman med högre elevkostnader om skolan förläggs till Umeå eftersom huvuddelen av eleverna kommer från Syd- och Mellansverige. Det är enligt utskottets mening olämpligt att i det pressade ekonomiska läge i vilket stora delar av totalförsvaret befinner sig genomföra en så kostsam nyetablering. Tillgängliga ekonomiska resurser utanför den angivna militära planeringsramen skulle kunna användas för andra mer angelägna ändamål inom totalförsvaret, detta i all synnerhet som skolan för sin verksamhet disponerar lämpliga lokaler i Upplands-Bro kommun och inga avgörande fördelar i övrigt synes vara förknippade med den föreslagna flyttningen till Umeå. Betydelsen av kopplingen till den kompetens som finns vid FOA 4 i Umeå är, vilket överbefälhavaren också har framhållit, överdriven. Utskottet anser därför att riksdagen i enlighet med vad som föreslås i motion Fö6 bör besluta att totalförsvarets skyddsskola skall lokaliseras till Upplands-Bro kommun. Detta ställningstagande innebär att motionerna 1986/87:Fö205 (fp) och 1987/88:302 (fp) bör avslås såvitt nu är i fråga.

dels att den del av utskottets anförande som på s. 4 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del inte instämma i de principiella invändningar som anförts i motion Fö7 mot att totalförsvarets skyddsskola ges ställning som myndighet inom huvudprogrammet Arméförband. Dessutom är en anknytning till Svea livgarde i Kungsängen naturlig om skolan, såsom utskottet förordar, lokaliseras till Upplands-Bro kommun. Försvarets skyddsskola bör alltså ges den organisatoriska ställning som regeringen har angivit i proposition 1987/88:100. Motion Fö7 bör därför avslås av riksdagen.

dels att momenten 2 och 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *skyddsskolans organisatoriska ställning*
(= utskottet)

4. beträffande *lokalisering av totalförsvarets skyddsskola*
att riksdagen med avslag på proposition 1987/88:112 och motionerna 1986/87:Fö205, yrkande 2, och 1987/88:302, yrkande 2, samt med bifall till motion 1987/88:Fö6 beslutar att skolan skall lokaliseras till Upplands-Bro kommun.